

редовних судова у принципу је „остајао по страни“, све дотле док је устав сматран основним актом о уређењу (ограничењу) политичке власти и највишим правним актом из којег извиру све друге правне норме. Такво поимање улоге устава имало је за последицу да редовни судови, приликом одлучивања у судским предметима (споровима), нису ни примењивали уставне одредбе. Исто тако, уставни судови, с обзиром на њихову ексклузивну функцију испитивања уставности правних норми и тиме опредељену надлежност, још мање су били у прилици да одлучују у предметима непосредно повезаним са правима појединаца, или пак да „интервенишу“ у судским процесима. Подсетимо да су уставни судови, чувајући супериорност устава у односу на све друге правне норме, с почетка делали превасходно као „негативни законодавци“. У суштини, ови судови су били ту да оцене да ли је један закон (или други пропис) у складу са уставом или не и да, с времена на време, реше евентуалне спорове о сукобу надлежности у сложено уређеним државама, или пак сукобе надлежности између појединих органа државне власти. Укратко, из изнетог следи да уставни судови (сем незнатних изузетака) и нису имали ближи контакт ни дијалог са редовним судовима, нити непосредан „додир“ са судским одлукама.

Доктрина о независности судске власти и апсолутној недодирљивости судских одлука од стране вансудских органа и тела столећима је остајала нетакнута. Владала је и својеврсна догма о општем поверењу грађана у органе судске власти, нарочито у врховне – касационе судове (као најобразованије) чија је активност првенствено била усмерена на обезбеђивање владавине закона. Но, не треба посебно доказивати чињеницу да је и судска власт, као и свака друга власт, склона деловању мимо правних правила, те да одредбе устава и закона, саме по себи, нису довољне да „поставе и држе“ органе власти, па ни судске, у границама њихових уставних овлашћења, нити да их спрече у арбитрерној примени права. Делимо оно становиште које тврди да и кад носиоци било које власти, а то значи и судске „имају најбоље намјере и строго избјегавају злоупотребе, без надзора увијек су могуће погрешке, па и катастрофалне одлуке“ (B. Smerdel).

Развој уставне, демократске државе и ширење значаја устава као основног закона земље, чије су одредбе о људским правима утврђене као обавезујуће, а „поступци за позивање на та права постали оствариви“, довели су и до успостављања контроле делања судске власти, тј. до непосредног испитивања уставности судских одлука. У почетку прихватана врло рестриктивно, та контрола данас је постала једна од две основне функције уставног судства. У првом реду, она се остварује у поступку по „уставној жалби“, која се од земље до земље унеколико разликује: по свом називу (жалба, тужба, амраго, апелација, притужба, предлог и сл.), предмету заштите, облику, доступности, као и дејству